

اسلام گزشتہ

مدیری : حلیم ثابت

صالی ۲

۳۰ ربیع الاول ۱۳۴۲
۱۳ شباط ۱۳۴۹

یہ ۱

قرآن کریم

سورۃ جبرائیل ترجمہ سی خ . ن

امہد ملک بھالی

اسلام و ترقی اسبق شیخ الاسلام موسی کاظم

کلام

توحید رضاء الدین بن فخر الدین

فقہ

فقہ و اجتماعیات کوک آلب

دین ادبیاتی

تورکار دہ دینی ادبیات کوپرلی زادہ فؤاد

تاسخ

آق شمس الدین بروہلی محمد طاهر

اجتماعیات

اسلام عالمندہ کوریلن انحطاطک سبیری احمد آغا

مسلمانہ قادری

مراجعت ایڈیورم ف . ن

اسلام ہوائی

بخارا : بخارادہ مجدد امارہ لری — لازان : شہاب الدین مرجانی ایچون —
ارفا : بحرکلی مسلمان قادری — باکو : مسلمان باقہ لری

استانبولہ مائیلدینی یر : « نورک بوردی کنتخاہسی » نسخہ سی ۱۰ بارہ در

استانبول — طنین مطبعہ سی

بو کون مختلف قوملرده کی عائله لر یا بواوچ انموذجدن برینه یا خود آره لرنده کی حد فاصللره منسوبدر. بوا انموذجلردن هر برنده ارککک، قادینک، چوجونگ حقوقی مناسبتلری تخلف ایتدیکی ثابت اولدقدن سوکرا هپسینی عینی احکامه تابع طوتمق ممکن اوله بیلیرمی؟ ذاتاً ازمانک تغیریه احکامک تغیرینه جواز ویرله سی ده ازمانه تبعاً اجتماعی انموذجلرک تحول ایتمه سندن متولد دکلکی؟

واقعا مورد نصده اجتهاده مساع یوقدر، فقط نصک وارد اولمادیغی موقعلرده عرف ایله عمل نص ایله عمل کی دکلیدر؟ بعض فقیهلره کوره نص عرفدن متولد ایسه مورد نصده ده اجتهاده جواز واردر. اوحالده عرفک فقهده کی ساحه سی ده کنیشلشمش اولور.

بالاده کی تمهیداتدن شو نتیجه یی چیقاره بیلیرز:

فقهک منبعلری ایکیدر: نقلی شریعت، اجتماعی شریعت. نقلی شریعت تکامبدن متعالیدر. اجتماعی شریعت ایسه اجتماعی حیات کی دائمی برصیورت Devenir حالده در. اوحالده فقهک بو قسمی اسلام امتک اجتماعی تکامنه تبعاً تکامل ایتکه یالکز مستعد دکل، عینی زمانده مجبوردرده. فقهک نصوصه استاد ایدن اساساتی قیامته قدر ثابت ولایتغیردر، فقط بو اساسلرک ناسک عرفه، فقیهلرک اجماعنه مبتد اولان اجتماعی تطبیقاتی هر عصرک ایجابات حیاتیسته انطباق ضرورتنده در.

کونک آب

ویریه ویریه

تورکلرده دینی ادبیات

« بشریتک اک لایموت صنعت آبدلرینی دینک
« نفوذ الهیته عطف ایتکده عان اک بویوک ارباب
« تفکر مشترکدرلر. بناء علیه تورکلرک باخاصه اسلامی
« قبولدن سوکرا وجوده کتیردکلری ادبیاتده دینک
« نه دهرین تأثیراتی بولوندیغنی کوسترمک مقصدیه یازیلان

«بو سلسله مقالاته علی العموم جس دینیك ادبیات ایله
«درجه مناسبته دأثر اوفاق برمدخل علاوه سنی ضروری کوردك»

دین و ادبیات

ناصیل بر نقطه نظر دن تدقیق ایدیلیرسه ایدیلیرین ، بوتون ملتلك اجتماعي
وسیاسی تکامللر نده «دین» ك وَ حَس دینیك تأثیرات عظیمه سنی کورمه مك
ممکن دكلدر. عمومیت. و قیمتی اعتباریه يك شایان دقت بر حادثه روحیه واجتماعیه
اولان حَس دینی وَ دین، تکامل اجتماعیه اوقدر مهم یروظیفه ایفا ایتشدركه حتی
اشكال جمعياتك طرز تعیشده اونی يك بویوك بر عامل اولارق قبول ایدم بیلیرز.
«فوسته لدوقولانثر» اسکی یونانیلرك بالعموم مؤسسات سیاسیه واجتماعیه لرینك
اساس اعتباریه منسوب اولدقلری دیتدن تشعب ایله دیکنی ادعا ایدیور . بو
فکر هیئت عمومیه سیله براز مضط و مبالغه کار کورونسه بیله هر حالده بویوك
بر جزو حقیقتی احتوا ایتدیکی محققدر .

مادی و معنوی بوتون اقسامیه يك شایان دقت بر عامل اجتماعي اولان
«دین» ك بر دفعه شو جهت تأثیری قبول اولوندقدن صوکر ، آرتق حقوق
وَ اخلاق ایله ، ادبیات ایله ، داهای دوغروسى صنعت و علی العموم حیات بدیعه
ایله نه درجه مناسبته دار اولدیغی واضحاً آ کلاشیه بیلیر . دینك كرك دوغروندن
دوغرویه وَ كرك بالواسطه صنعت اوزرنده اجرا ایتدیکی تأثیراتك تدقیق ، اوزون
وَ مشکل اولقله برابر يك چوق شایان اهمیت بر ساحه تتبع تشکیل ایدر ؛ فقط
بز بوراده موضوع تدقیقیزی اوقدر توسیع ایدم میهرك آنجاق دین ایله ادبیات
آراسنده کی مناسباتك تشریحیه اکتفا ایدم جکزر .

دینك حال حرکته وضع ایتدیکی یازاتیجی فعالیتلر آراسنده اك چوق حائر
اهمیت اولاندردن بریده حَس بدیعه در . موضوع اساسیدن ظاهراً براز تباعد
ایتمکله برابر ، بو مسئله نی تدقیق ایتك هر حالده فائده دن خالی اولماز ظنیده ییم .
دینك حَس بدیعی اوزرنده کی تأثیراتی آ کلاتمادن دوغروندن دوغرویه ادبیات
اوزرنده کی نفوذنی تدقیق ایتك اساساً يك معضل اولان بر مسئله نی ، دوچار
اغلاق ایدم جك قدر بسطله شیرمك دیمکدر .

دینك حَس بدیعی اوزرنده کی تأثیراتی آ کلامق ایچون بعضی مذهبلرك

احتیاجات بدیعه‌ی تطمین ایتدکلرندن دولایی طبیعت بشریه اوزرنده داهای
چوق حائر نفوذ اولدیغنی تدقیق ایتدکلدر. مختلف آرزو و هوساته مالک مختلف
شخصیتلرله مالی اولان بو مظلم طوپراق اوزرنده هرکس، هر معتقد باشقا باشقا
تمایلات روحیه ایاه لرزان و رعشه‌نا کدر. مثلاً بعض روحلر بالخاصه حیات
داخلیه‌لرینی بسطلاه‌شدیرمکه، تصفیه ایتدکه چالیشیرلر؛ حالبوکه دیگر بر قسم
وارددرکه اونلرک حال فعالیتده اولان مخیله‌لری زینت و ثروته، شعله‌یه مشتاقدر.
کورولیورکه بوا یکی طرز تحس آراسنده دهرین بر طبیعت اساسیه فرقی
وارددر. بونلرک بریسی ایچون الزم و ضروری اولان زینت و احتشام دیگر
ایچون صاحبه و بی معاددر. اوندکی حس دینی داهای صمیمی و داهای درونیدر.
حالبوکه مخیله‌سند و نکلرک، ضیالرک عکس محاسنی یا شایان مشتاق زینت بر روح ایچون،
بویله بر دین پک قورو و عادتا ناقابل فهمدر. او، کندی احتیاجلرینک تطمین
ایچون محتشم و نامتاهی بر طاقم مؤسسات ایتدکه اقسامی آراسنده درجات
متوازنه بولونسون؛ و نفوذ و اقتدار حالقدن ایتدار ایدرک درجه درجه ایتد
اوافق بر مأمور روحانی‌یه قدر انتقال ایتسین. بویله ایتدین بر روح ایچون
احتشامدن عاری بر دین هیچ بر معنایی حائر اولاماز. ره‌قورما، نافله‌یره،
محتشم روما کلدیسانک عصرلردن بری یوکسه‌لن شعله‌دار آیدرلرینی، اسرار
انکیز مزیناتی ییقارق اوکا بسط بر روح اعاده ایتدکه چالیشمندی ...
فلسفه دینه حقنده کی تبعاتیه معروف اولان فیلسوف «ویلیم جهمس» ک
اوزون اوزون تحلیل ایتدیکی شومسئله پک واضح صورتده میدان چیقاریورکه
حس دینی ایاه حس بدیعی آراسنده دهرین و صمیمی بر رابطه موجوددر.
علوم تجربیه و مثبتیه محدود ضیالریله تنویر ایدیلن ادوار جدیدده پک او
قدر شایان دقت کورولمه‌ین بوجهت، بوتون طبیعت محیطه‌نک، کولرک،
ده‌کیزلرک، ظلمتلرک، شاهقه‌لرک کشف مجهولیت سیدلریله ثورتولی بولوندیغنی
اسکی بر شعر و خیال دوره‌لرده پک بویوک بر اهمیتی حائزدری. تاریخ صنعت
حقنده اک صلاحیتدار عد ایدیلن متبعلر، بر احتشام قاته‌دراللرک، تصاویر
مذهبی‌نک قاتولیکلک تأثیریه میدان کلدیکنی و بردفعه وجوده کلدکدن صوکر
اونلرک هوای توکل و اعتقادینی تنفس ایدن بر چوق صنعتکارلر اوزرنده دهرین

یزلر براقدیغی سویلیوزلر . موضوع اصلیمزه کیردیکمز زمان، شرق سهارینه
الهی بر شاهقه کی یوکسه لن محشم جامعلرمزک ، نارین و نورانی مناره لرمزک ،
دیوارلرینه جوهرین بر خطله غفران آیتلری منقوش تربهلرمزک تورک شاعرلری
اوزرنده نه دهرین و نه صیمی تأثیرات اجرا ایتدیکنی تفصیلاتیه کوستره جکمز .
فی الحقیقه تاریخ صنعت تدقیق ایدیهلرک اولورسه بالعموم اقسام صنعتک تکاملنده
دینک نه قدر بویوک بر تأثیر اجرا ایتمش اولدیغی آکلاشیلیر . بشریت اک بویوک ،
اکلایموت صنعت آیدملرینی دینه ، تأثیرات دینییه مدیوندر؛ اکر دینک صمدانی
نفوذی اولماسیدی ، داها پک چوق شیلر کی صنعتندن ده محروم قاله جتقدق ...

بالعموم آثار صنعت اوزرنده ، داها دوغروسو حس بدیعی اوزرنده مهم بر عامل
تکامل خدمتی کورهن تأثیرات دینه دن ، آثار ادبییه نک ، ادبیاتک اوزاق
و آزاده قالماسی طبعی هیچ بر وقت معقول اولاماز . ادبیات شبهه یوق که
اوزون مدت دینک نفوذی آلتنده قالمش و پک چوق مدت مجرای تکاملنی او
نفوذک تحت تأثیرنده تعقیب و تعیین ایله مشدر . اساساً تاریخ ادبیاتلر تدقیق
ایدیهلرک اولورسه ، بالعموم آثار قدیمه صنعتک دینک ، حس دینی نک هدف
تأثیری اولدیغی و آثار قدیمه نک اک بویوک بر قسمنک آثار ادبییه مذهبه دن
بولندیغی میدانه چیقار .

مسئله تاریخ ادبیات قدر و بلیکه داها زیاده سوسیولوژی نقطه نظرندنده
شایان مطالعه در . انگلیز فیلسوفی «هربرت اسپنسر» اجتماعیات اساسلری
نامنده کی اثرینک مؤسسات مسلکیه و صناعیه دن باحث اولان صوگ جلدنده رسم ،
معماری ، نحت ، شعر ، موسیقی کی اقسام صنعتک ابتدائی جمعیتلرده طرز
تولد و تکامللرینی تدقیق ایده رکن ، بوتون بونلرک دینی بر منشأ دن محدث ایلدیکنی
و بالطبع بویوک بر ماهیت دینییه مالک اولدقلرینی ادعا ایدیور . بوراده دینک
آنحاق ادبیات ایله اولان مناسباتی موضوع بحث ایتدیکمز ایچون ، اقسام
سائره صنعتی مسکوت براقمله برابر ، ادبیاتک - داها دوغروسو ابتدائی قوملرک
یکانه آثار ادبییه سنی تشکیل ایدن شعرک - طرز تولد و تکاملنی ، و ناصل بر
ماهیت دینییه مالک اولدیغی بر از توضیح ایده بیلیرز :

ایلك جمعیتلرده شعر، ئوله‌ن و ئولدیكى ایچون معبودلر میاننه کچیریلن اسکی
 رئیس‌لرله، یکی رئیس‌لرک مدایحیله باشلامشدر. مصر قدیمک تاریخ تکاملی تدقیق
 اولتورسه، حکمدارلرک مدایحیله دولو بر چوق آثار شعریه‌یه تصادف اولونور.
 مثلا «برنجی سەتی» حقده تنظیم ایدلش بر قصیده شویله باشلايور: «او
 روتەن مملکتدن دوندیکی زمان، راهلر، بویوکلر، جنوبی و شمالی مصرک
 اک ممتاز آدم‌لری بو قدس خیر پرورک مدخدە بولونمق ایچون کلدیلر...»
 كذلك «ایکنجی رامزه‌س» راهب «پانتور» ک شهر قهرمانانه‌سیله تکریم
 و تجیل ایدلشدی. ایسته کورولورکه شعرک ایلك ماهیتی بر چوق نقاط نظرден
 دیندر؛ شاعرلر، عمومیتله، تجیل معبودات و معنویات ایله متصف اولان
 راهلر میانندن یتیشدیکی کی، آنجاق معبودلر میاننده اولان حکمدارلرک
 تقدیس اوصافیله مشغول اولورلر... اون سکزنجی سلاله میاننده شعرک تماماً
 بر ماهیت دینیله آلدیغنی مشاهده ایدیورز: «آباء مقدسه‌یه منسوب مجهول بر
 شاعر، کلمات موزونه ایله قرال اوچنجی طوتمس ک نفوذ و شرفی و معبود
 آمونک قدرت و عظمتی تغنی ایچون کنديسک ملهم اولدیغنی حس ایتدی...»
 شعر آرتیق بر آیین دینی حاله کلشندی. «اهرام فرعونک پیغمبری، نامنی
 آلان بر مأمور مخصوص موجود ایدی که بوتک وظیفه‌سی ئوله‌ن حکمدارک
 مدح خاطرانی و حکمدارک مقدس بر حاله کتیریلن، تالیه ایدیلن تمثاله مدید
 بر خاطره تأمینی ایدی.

اسکی یونانلیلرک بو خصوصده احضار ایتدکلی مثاللر داها چوق شایان
 دقتدر. اسکی یونان شاعرلری معبودک مداح و ستایش خوانی اولق مناسبیتله
 تماماً دینی بر ماهیتی حائز ایدیلر. اوزمان هنوز متدن بوسوییه‌یه صعود ایدمه‌ین
 بر قومک غنائی موجبجه، شاعر عمومیتله موسیقی شناس، راهب، پیغمبر
 و حکیم صفتلرینی ده نفسنده جمع و تألیف ایدیوردی. «موز» دیورکه:
 [شاعر افسانوی] اوله‌ن «دلف» ک الکاسکی و الک مشهور راهب و شاعرلردندی...
 بو معبدک معروف راهبلرندن «بوئه‌او» اونى يالکز آپوللونک الکاسکی
 مرسلرندن کی دکل بلکه بوتون شاعرلرک الک قدیمی اولق اوزره اعلان ادع

ایدیور . [«ماحفی» نك نتیجه تدقیقاته کوره ، او میروسدن اول کلن شاعرلر . اسناد اولونان شعرلر تمامیه دینی ایدی .] آلتی قعله دن عبارت اولان نظم ، سبیز اولمایارق ، دلف راهلرینه اسناد اولوندی ... بو اولا شعر دینی ده قوللانیلیدی . شبه یوق که راهلر معبودلرک اوصاف و احوالنی طایمق نیبله بو کی اثرلر وجوده کتیریورلردی ... بو وجهله ، داستانلر ابتدا تماماً دینی اولدی . «او میروس» و «هزیود» مدیدیر دوره نك نهایتنی ازانه ایدرلر ، [او میروسك زماننده شعر اسکی ماهیت قدسیه سنی اولدجه ضایع ایتمش ، تمامیه دینی اولمقدن چیقمشدی . محاربه لر ، سرگذشتلر و داها بو کی بر چوق شیلر موضوع شعر اولاییلوریدی . قسماً دنیوی بر ماهیت آلان ، روحایتندن قورتولان شعر یاواش یاواش موسیقی ایله ده فك ارتباط ایدمرك بوسبوتون دینیلکدن تجرد ایدیوریدی . بو ادوار ابتداییه خاص اولان «راهب-شاعر»ك قلبنده معبوده قارشى غلیان ایدن حیاتی ، درت تللی ربابك قدسی و دیندار اهترازلریله برله شهرك ، علی العاده سوزلردن ، نطقلردن داها یوکسك و داها صمیمی بر ماهیت آلیردی . بو ، بزم شیمدیکی طرز تلقی مزله آکلادیغمز بر نغمه ، بر ترنم دکلدی ؛ علی العاده بر «رمسیتاتیف» ایدی که متوكلك قلبنده دهرین اولقله برابر مبهم بر رشاشه اعتقاد سربوریدی . حالبوکه صوکر «تفرق» سبیله بونلرک یرینه «راپزوده» لر قائم اولدی .

«راپزوده» لر بر چوق جهتلرجه اسکی «راهب-شاعر» لردن آیریلیورلردی . باشلری اکلیلرله مزین اولدیغی حائده سالونلرک سکون وجد آلودی ایچنده . «او میروس»ك یوکسك بر تفخه داها ایله ممتاز داستانلرینی موسیقی نك رفاقی اولمایارق ترنم ایدن بو آدملر ، آرتق بر ماهیت دینی نی حائر دکلدیلر . بونلرله شعر اسکی طبیعت مذهبیه سنی ترك ایتمش ، احساسات دینی نی تبلیغه خاص بر نغمه دینی اولمقدن چیقمشدی .

رومالیلرک تاریخ تکاملی تدقیق اولونورسه ، شعرک دین ایله اولان بو ارتباط صمیمی نه اوراده ده تصادف اولونور : [رومالیلرک دینی قوم ایچون دکل راهلر ایچون ، اونلره خاص بر آیین ایدی . بوکا مخصوص اولان شعرلر

آنجا منظوم بر جملہ قواعد و دستاویز عبارت اولوب «سالیہن» لڑک یاخود «آروال» قارداشلزک دعالرینک فوقہ یوکسہ لیوردی . . . [اساساً رومادہ کی دینی آیینلرک شکللاً اک متکمل اولانلری مالک مفتوحہ دن نقل ایدلشدی .

اتروریانک مقدس اویونلری ، یونانستانک بر چوق مراسم مذہبیہ سی رومادہ جای قبول بولشدی . ایشتہ بو زماندن اعتباراً رومالیر فاتح و مظفر اولدقلری ایچون ، اسیرلرک مملکتلرندن نقل ایتدکلری صنایع نفیسہ یہ وبالخاصہ غیر دینی شعرہ قارشئ اوزون مدت دہرین بر عدم تنزل حسی بساہ دیلر . معبودلرہ قارشئ هیچ بر وظیفہ مخصوصہ ایلہ مکلف اولمایان ، صفت مذہبیہ دن محروم شاعرلری هر طرفہ بر حس نفرت و تحقیر قارشئ یلا یوردی . اومیروسک بر ہیجان ، ذی حیات داستانلری ، «تہاوقریت» ک «پندار» ک ترنملری رومالیرہ هیچ بر شی سویلہ میور ، ہیجانلرینی تحریک ایدہ میوردی . مورخ «مومزن» ک دیدیکی کی بو زماندہ شاعر اولارق میدانہ چیقانلرک همان هیچ بری اصلاً «لاتیوم» دکلریدی .

یونان و رومانی ترک ایلہ انظار تدقیقنری برارزدہ اوروپانک حوالی شمالیہ نہ دوغرو توجیہ ایدہ جک اولورسوق دین ایلہ ابتدائی شعرلر آراشندہ کی مناسبات و روابط صمیمیہ اورالردہ مصادف اولورز . مثلاً سیسلر و خرافہلر اقلیمی اولان اسقاندیناویادہ ایلک شاعرلر عین زماندہ وظیفہ طبایعیہ ایفا ایدیورلردی ؛ شعر عادتاً بر واسطہ نداوی حکمنده ایدی . خستہ لقلرک کندیلرینہ مخصوص نغمہ لڑک ترنمایہ زائل اولاییلہ جکی اعتقادی بوتون مفکرہ لردہ یرلشمشدی .

ترنملرہ خستہ لری شفایاب ایدہ بیلمہ لری سبیلہ آز چوق دینی بر مایہ مالک بولونان بو شمال شاعرلری ، شعرلریلہ تولولرک خاطرہ لرینی دہ احیا ایلہ دکلری ایچون یاواش یاواش بولوندقلری هیئت اجتماعیہ تک مهم و ضروری بر عضوی حکمنہ کیریورلردی . اک اوافق بر رئیسک معیندہ بیلہ متعدد شاعرلر موجود ایدی .

یونانیلردہ اولدینی کی سہلتردہ دراہب - شاعرلرہ تصادف اولوناییلر . اغلب احتمالہ کورہ بونلرک وظیفہ سی یونان قدیمہ کی ہم صنعتلرینک وظائفہ

حشابه دی. «بیلوتیه» استرابونک، لوهکک و داها سائر برچوق مؤلفین قدیمه تک عطاالعانه استناد ایدم رک دیورکه: [الهیلر تنظیم ایدن داستان خوانلر شاعر و موسیقی شناس ایدیلر. اونلر، ترنم اولونان شیلرک بستمه و گفته سنی تنظیم ایدیورلردی...] اساساً «الهی» کلمه سنک استعماللندن ده آکلاشیلورکه سهات «راهب - شاعر» لرینک ترنملری برچوق نقاط نظردن قدسی برماهیتی حائز بولونیوردی.

«پاغانیزم» یرینه خرسیتیانلق قائم اولدینی زمان عین حال ینه دوام ایتدی: اوروپا تاریخ تکامللک هرهانکی صحیفه سی تدقیق ایدیلر سه ایدیلرین «مهنه سترمل» دینلن او دور شاعرلرینک خلق عتندمه برماهیت قدسیه یی حائز کی تلقی اولوندینی، حتی اونلره خاص اولان ایسه نک بیله بر لباس مذهبی شکل وهیئتینی محافظه ایتدیکی مشاهدله اولونور. «فوریهل» ک سویله دیکی کی، زمانک اک شهرت شعار ساز شاعرلری همان کاملاً مناسترلرده تکمیل انقاس ایلورلردی... پاغانیزم یرینه خرسیتیانلغک قائم اولسی، اسکی «راهب - شاعر» لره مؤله ن و تالیه ایدیلن رؤسانک خاطرهلرینی ترنم ایتهلرینه مانع اولارق یالکیز برحیات اولان رئیسک مداح و اوصافیه مشغول اولمالرینی انتاج ایتدی؛ و بویله جه شاعرلر عادتاً «حکومتک قصیده جیسی» عد اولونه جق برحاله کلدیله: فاتح کیومک ارکان معنی آراسنده شاعرده موجوددی. یاواش یاواش، حکمدارلر محاربه یه کیتدیکی زمان یانلرنده دائمی شاعرلر بولونماسی اودورک اک بویوک ایجابات ضروریه سندن بری حکمنه کیردی...

برحیات اولان رئیسک افعال و حرکاتی مدح ایتک وظیفه سیله مکلف بولونان اسکی «راهب - شاعر» معیت حکمداری ده بر مأمور حائنی آلتجه، رؤسای قدیمه یی بر لسان پرستشله یاد ایتک وظیفه سی ده راهبلره قالدی. اسکیدن غین آدم طرفدن ایضا ایدیلن بو وظیفهلر، رؤسای قدیمه مقامه باشقا بر الوهیت اقامه اولونور اولونماز بالضروره دوچار تفرق اولشیدی. تالیه ایدیلن رؤسای قدیمه یرینه باشقا بر الوهیتک ستایشیه مشغول اولان راهبلر بر الوهیت عالیله نک غضیلرینی، شدتلرینی، انتقاملرینی، مرحمت و شفقتی،

لطف و عاطفتی مشور و منظوم برصورتده ترنم ایتمشلردر . کلیسانك بوتون
آینلری ، الهیلری ، مناجاتلری ، خطبهلری ، اساس اعتباریلره بر ماهیت
ستایشکارانه مالکدی؛ ایسته یونقظه نظر دن، يك محق اولهرق ادعا اولونایلیرکه
مصرک ، یونانستانك ، رومانك اسکی دراهب-شاعر، لریله خریستیان راهلری
آراسنده هیچ بر ماهیت فرقی موجود دکلدی ؛ بی حدود سازی چوللر
اوزرنده ایری نائی ییلدیزلریله اوزایان مصر سهارینك تا متساهیلکنه قارشی
حکمدارک قدرت و عظمتی وجد آلود ترنم ایدن بر مصر راهینك نغمه لرله ،
عظمت الوهیتی تفکره مستغرق بر خریستیان راهینك اصوات تقدیس و پرستشی،
بشریتك سهای مناجاتنده عین آخنکلره تیره مشدر !

کوبه بلی زاده محمد فؤاد

تذکره

آق شمس الدین

شیخ محمد بن حمزه

کبار اولیاء اللمدن علم و عرفان صاحبی بر ذات عالی اولوب عرفای امتدن
(شرف الدین حمزه شامی) نك متحدومیدر . (شقایق نعمانیه) ترجمه سنده مسقط
رأسنك (شام) اولدینی محروسه ده زمانمرك مدقق مورخلرندن آماسیه لی
(حسام الدین حسین) افدینك (آماسیه) وحوالیسنه متعلق (آماسیه تاریخی)
اسنده کی اثر جیمنده والدمسك (عثمانجق) لی اولدینی و مسقط رأسنك
(عثمانجق) بولوندیغی مندرجدر.

تحصیلنی (عثمانجق) و (آماسیه) ده بعدالاکال کوکنه طلوع ایدن آرزوی
تصوف داعیه سنه تبعاً او تاریخده فیض ارشاد ایله شهر ایدن پیران عظامدن
(حاجی بایرام ولی) ایله (زین الدین حافی) حضراتندن ایکنجیسنی ترجیح
ایدهرك برای اتساب (حلب) ه قادار کتمشده کیفیت ارشادك برنجیسی
واسطه سیه ظهوره کله جکنه دائر کوردیکی بر معایه اتباعاً (آنقره) په عودتله
ولی مشارالیه حضرتلرینك مریدانی میانه دخالت و خداداد استعدادینه انضمام